

ศิลปะศาสตร์และวิชาศึกษาทั่วไป

ศาสตร์ ปรึชญจารย์ นักคิด จะคิดและเผยแพร่ความคิดที่เป็นองค์รวมเป็นการเชื่อมโยงผสมสารตกะต่างๆ เข้าด้วยกัน ศาสตร์ของทุกศาสนา นักปรัชญาจีน อินเดีย กรีก เมื่อนักปรัชญากรีกมีบทบาททางตะวันตก เมื่อ 400-500 ปี ก่อนคริสต์ศักราช มุ่งเน้นเรื่องความจริง ความดี และความงาม พสมพสานกัน ความจริง ได้พัฒนาเป็นวิทยาศาสตร์ ความดีได้พัฒนาเป็นจริยศาสตร์ และความงามได้พัฒนาเป็นสุนทรียศาสตร์

วิทยาศาสตร์ คือ การอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างสันติสุข

จริยศาสตร์ คือ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

สุนทรียศาสตร์ คือ การอยู่ร่วมกับตนเองอย่างมีความสุข

นักปรัชญากรีกสายหลัก **โซฟิสต์** จากโสกราตีส เพลโต มาสู่อริสโตเติลสานุศิษย์ อริสโตเติลให้ความสำคัญกับความจริงเป็นอย่างมาก ศึกษาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ โลก ดาราศาสตร์ จนกลายเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์ในเวลาต่อมา และเขาก็ได้รับการสรรเสริญว่าเป็นนักปรัชญาที่เป็นเสมือนเอนไซโครปีเดียเล่มแรกของโลก และการแยกศึกษาเป็นเรื่องๆ เช่นนั้น เท่ากับเป็นการเริ่มต้นแยกศาสตร์ต่างๆ ออกจากกัน รวมทั้งการแสวงหาการศึกษาความลุ่มลึกในเรื่องต่างๆ เหล่านั้นด้วย ซึ่งการแยกความลุ่มลึกในแต่ละเรื่อง แต่ละประเด็นนั้น กำลังก้าวไปสู่การแยกศาสตร์ต่างๆ และส่งผลมาสู่ทฤษฎีนิยามต่อมา ซึ่งการแยกศาสตร์ดังกล่าว ย่อมเป็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน ประเด็นสำคัญที่ตามมาคือ เมื่อเราแยกศาสตร์ต่างๆ แล้ว เราจะสร้างความสัมพันธ์ สร้างความเชื่อมโยงเป็นเอกภาพ หรือสร้างพลังร่วมของศาสตร์ต่างๆ เหล่านั้นอย่างไร

กล่าวโดยสรุปสำหรับปรัชญาแล้วปรัชญาเอาความคิดและความรู้เป็นตัวนำ เพื่อชักนำผู้คนไปสู่ความจริง ความดี และความงาม

ทางด้านศาสนา ศาสนาเอาสังคมเป็นตัวนำ สังคมที่สันติสุข สังคมที่ดีงาม เป็นการบูรณาการหลักธรรมและคำสอนบนฐานของจริยธรรม (Ethical Based) ในขณะที่พุทธศาสนาเอาศีลหรือความดีงามนำ คริสต์ศาสนาเอาความรักนำ สังคมตะวันตกก้าวเข้าสู่ยุคกลาง ยุคมืด (Dark Age) ช่วงต้นคริสต์ศักราช แล้วสงครามครูเสดระหว่างคริสต์ศาสนิกชนกับมุสลิมก็ต่อสู้ฆ่ากันเป็นร้อยปี ไปชนผู้คนมาเป็นเหยื่อของสงครามศาสนาแล้วคลื่นแล้ว แล้วต่างก็พ่ายแพ้กันไปเอง ยุโรปตอนใต้เริ่มตั้งสติได้ เริ่มรุ่งเรือง ยุโรปตอนเหนือยังป่าเถื่อน

กล่าวถึงสงครามแล้ว ที่ผ่านมามากเป็นสงครามแย่งชิงวัตถุดิบทรัพย์สินเงินทอง แย่งชิงผู้คน แย่งชิงพื้นที่ แย่งชิงทางเศรษฐกิจ ปัจจุบันเราอาจจะกำลังแย่งชิงการสื่อสาร แย่งชิงเหยื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งเราอาจจะกำลังเป็นเหยื่ออยู่ด้วยก็ได้

เมื่อเรอนาส์ของเดิบทอขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14-15-16 คริสต์ศตวรรษที่ 14 เริ่มเกิดมหาวิทยาลัยเฉพาะทางในอิตาลี วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ธุรกิจ ศิลปะวิทยาการ เจริญก้าวหน้าจากรากฐานกรีก โรมัน โรมันเนสส์ ลัทธิมนุษยนิยม (Humanism) งอกงามจากรากเหง้าปรัชญากรีก ตามมาด้วยพัฒนาการของ "Liberal Arts" หรือ "ศิลปศาสตร์" ศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์ พัฒนาความเป็นเสรีชน พัฒนาสติและปัญญา สร้างเสรีชน "Free Man" ที่มุ่งให้หลุดพ้นจากอวิชา หลุดพ้นจากความโง่เขลาป่าเถื่อน ไม่มีศาสนา หลุดพ้นจากการเป็นทาส

"Liberal Arts" คำว่า "Arts" ไม่ใช่หมายถึงงานศิลปะ ปรากฏการณ์ทางศิลปะ แต่เป็น "ศาสตร์" เป็นสถานะศิลปะ (State of Art) เป็นระดับศิลปะ (Stage of Art) เป็นระดับเขียนระดับกระเบื้องอยู่ที่ใจ คำและความสามารถในภาษาไทยที่เกี่ยวกับคำว่า "ศิลปะ" เช่น ศิลปะมวยไทยใบประกอบโรคศิลป์ ศิลปะการครองเรือน ศิลปะการปรุงอาหาร เป็นต้น เป็นระดับเหนือธรรมดา ระดับวิเคราะห์และสังเคราะห์ ระดับที่ดูทั้งปามิดูต้นไม้เพียงบางต้น ศิลปะศาสตร์เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นภาษา วรรณคดี นิติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ และทุกศาสตร์นั้นเกี่ยวข้องกับมนุษย์ เกี่ยวข้องกับความดีงามของมนุษย์ ซึ่งดูเหมือนจริยศาสตร์ (Ethics) จะครอบศาสตร์เหล่านั้นไว้

การกล่าวถึง “ศิลปะศาสตร์” หรือ “Liberal Arts” ดูจะมีน้ำหนักที่เป็น “ศาสตร์” ศาสตร์ที่มีจริยธรรมความดีงามเป็นเงาอยู่ทุกลมหายใจ เป็นศาสตร์ที่มีบูรณาการเข้าหากันอย่างเป็นเอกภาพ อย่างไรก็ตามศิลปะศาสตร์ก็ปรับเปลี่ยนมาเป็น “วิชาศึกษาทั่วไป” (General Education) ในการศึกษาวิชาบังคับ ในการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในสังคมไทย ซึ่งฟังแล้วไม่ค่อยมีน้ำหนักของ “ศาสตร์” เหมือนเป็นวิชาที่อย่างไรก็ได้ เรียนหรือไม่เรียนก็ได้ อย่างที่เราทราบกันดีว่า แท้จริงแล้วไม่ควรเป็นเช่นนั้น

ความรู้ย่อมเป็นฐานของปัญญา คนมีความรู้ อาจไม่มีปัญญา แต่คนมีปัญญาต้องมีความรู้ ปัญญาเป็นผลึกของความรู้ความคิด เป็น “Crystal of Knowledge” และ “ภูมิปัญญา” ยิ่งลุ่มลึกและตัดดินเป็นระดับเข็ญ ระดับกระบี่ อยู่ที่ใจ ระดับศิลปะ:อันล้ำลึก

เมื่อกล่าวถึง ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไปหรือศิลปะศาสตร์ จำเป็นจะต้องมีความรู้ที่ลุ่มลึกตั้งแต่เฉพาะสาขาวิชา มีความรู้หลากหลายสาขาวิชา และมีศักยภาพในการเชื่อมโยงการบูรณาการศาสตร์เหล่านั้น แล้วเชื่อมต่อไปสู่ความเป็นคน คุณธรรมจริยธรรม

ความเป็นสัตว์สังคม “Social Animal” คำของ อริสโตเติล การอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างผสมกลมกลืน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทนถนอมหวงแหนคุณค่าของกันและกัน

เมื่อเรามองคุณธรรมความดีงามและความสุขสันต์ในโลกใบนี้ เรามองได้ดังนี้

1. ตัวตนของเราเอง อยู่กับตนเองแล้วมีความสุข ความดีงามที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เลย์ไปถึงวิทยาศาสตร์ สุขภาพ

2. ผู้อื่น อยู่กับคนอื่นแล้วมีความสุข เขาก็มีความสุข เราก็มีความสุข ความดีงามที่เกี่ยวข้องกับสังคมศาสตร์ แต่เดี๋ยวนี้นักสังคมศาสตร์อาจทำให้เราขัดแย้งกันมากขึ้น

3. ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อยู่กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมแล้วมีความสุข ไม่ทำลายกัน ไม่เบียดเบียนกัน วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ น่าจะช่วยให้ได้มาก

เราอาจนำ อารยวิถี 5 ประการ หรือ “ความเจริญอกงาม 5 ประการ” มาช่วยพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้วยวิชาศึกษาทั่วไปประสงค์จะสร้างความเป็นคนที่สมบูรณ์ เป็นคนที่มีความสุขความเจริญ ตนเองมีความสุข คนอื่นมีความสุข สังคมมีความสุข ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมีความสุขโลกใบนี้มีความสุข

1. เจริญอกงามในศรัทธา ศรัทธาในตนเอง ผู้อื่น ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สรรพความรู้ บ้าน องค์การ ประเทศชาติ

2. เจริญอกงามในศีล ความดีงามในการประพฤติปฏิบัติ มีศีลธรรมจรรยา เอื้ออาทร รู้สิทธิและรู้หน้าที่ในสังคมประชาธิปไตย ผสานทางโลกและทางธรรมในชีวิตของตน

3. เจริญอกงามในสุตะ เป็นคนเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้า สดุดีตรับฟังตลอดชีวิต เปิดใจกว้าง มีสติปัญญาความคิด ร่วมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

4. เจริญอกงามในจาคะ เป็นผู้ที่มีชีวิตเพื่อผู้อื่นด้วย พ่อแม่ปู่ย่าตายายญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ผู้ที่อ่อนด้อย ผู้ที่ขาดโอกาส เป็นผู้ให้ เป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน

5. เจริญอกงามในปัญญา เป็นคนแสวงหาความรู้ มีความรู้ พัฒนาความรู้ไปสู่ปัญญา เป็นผู้สมควรได้รับการเคารพนับถือ เป็นที่พึ่งพิงทางสติปัญญาของผู้อื่น ของชุมชน ของสังคม

